

ЖЕҢІЛ АҚЫЛ-ОЙ КЕМІСТІГІ БАР БАЛАЛАРДЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ӘДІСТЕРІ

Хасенова Гулден Талгатовна

студент, Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Университеті, ҚР, Қарағанды қ.

Мусеева Гульназ Нурлыбековна

научный руководитель, педагогика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды Университеті, ҚР, Қарағанды қ.

Аннотация. Мақалада жеңіл ақыл-ой кемістігі бар оқушылардың оқу мотивациясын қалыптастырудың тиімді әдістері қарастырылады. Бұл санаттағы балалардың оқу әрекетіне деген ынтасын арттыру үшін арнайы педагог тарапынан оң эмоциялық ахуал қалыптастыру, жетістіктерді мадақтау, қателіктерге жұмсақ қарау, бейімделген оқу ортасын ұйымдастыру, сенімді қарым-қатынас орнату сынды әдістер жүйелі қолданылуы тиіс. Зерттеу нәтижелері педагогикалық қолдаудың сапасы мен оқу мотивациясының деңгейі арасында тығыз байланыс бар екенін көрсетеді. Мақалада мотивацияны ішкі қызығушылықпен ұштастыра отырып дамыту жолдары көрсетіледі.

Кілт сөздер: жеңіл ақыл-ой кемістігі, оқу мотивациясы, ынталандыру, арнайы педагогика, эмоциялық ахуал, мадақтау, бейімделген орта, қолдау.

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балалар – дамуында ерекшелігі бар тұлғалар. Бұл оқушылардың оқу үдерісіне қатысуы көбіне ішкі және сыртқы мотивация деңгейіне тәуелді болады. Мотивация жетіспеген жағдайда, олар оқу тапсырмаларын орындауға қызығушылық танытпайды, тез шаршайды немесе мазасызданады. Сондықтан мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен психологиялық қолдауы ерекше маңызға ие.

1. Оң эмоциялық ахуал қалыптастыру

Баланы ынталандырудың басты тетігі – психологиялық тұрғыдан қауіпсіз, жылы және сенімді орта қалыптастыру. Мұғалімнің қолдау білдіретін, түсіністікпен қарайтын қатынасы балада өзін қауіпсіз әрі бағалы сезінуге жол ашады. Мұндай орта баланың оқу процесіне деген ішкі сенімін арттырып, танымдық белсенділігін дамытады.

2. Мадақтау және жетістікті бекіту

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар оқушылар үшін әрбір жетістігін дер кезінде атап өтіп, мадақтау – маңызды ынталандыру құралы. Бұл балада жағымды эмоция тудырып, оқу әрекетіне деген қызығушылықты сақтап қалуға мүмкіндік береді. Мадақтау тек нәтижеге емес, әрекетке де бағытталуы тиіс: «Сен жақсы тырыстың», «Жақсы ойластырдың» сияқты сөздер сенімділік береді.

3. Қателіктерге жұмсақ қарау

Қателік – оқу процесінің табиғи бір бөлігі. Мұғалім баланың қателіктеріне сынап қарамай, оны

қолдау сөздерімен түзетіп отыруы керек. «Бұл жолы сәл қиын болды, бірақ келесіде сен міндетті түрде орындайсың» сияқты сөздер баланың ұмтылысын өшірмей, керісінше ынталандырады. Бұл тәсіл өзін-өзі бағалауды және ерік-жігерді дамытады.

4. Мінез-құлықты емес, әрекетті бағалау

Педагогикалық қарым-қатынаста «Сен нашар оқушысың» емес, «Бұл тапсырма сәл қиын болды, келесіде бірге жасап көрейік» деген сөздер балаға оң әсер етеді. Мінез-құлықты емес, нақты әрекетті бағалау баланың өзін тұлға ретінде қабылдауға көмектесіп, мотивацияны әлсіретпейді.

5. Бейімделген оқу ортасын құру

Сынып ішіндегі физикалық орта да оқу мотивациясына әсер етеді. Қатты шу, көзге ашық түстер, артық көрнекіліктер баланың көңілін бөліп, шаршауға әкелуі мүмкін. Сондықтан оқушыны алаңдататын факторларды азайтып, тыныш әрі бейімделген орта қалыптастыру маңызды. Мұндай ортада бала өзін жайлы сезініп, оқу материалын жақсы қабылдайды.

6. Сенімді қарым-қатынас орнату

Мұғалім мен оқушы арасындағы сенімге негізделген қарым-қатынас оқу мотивациясын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Мұғалімнің ашықтығы, тыңдай білуі және қолдауы баланың мектепке деген жағымды қатынасын қалыптастырады. Оқушы мұғалімді өзіне жақын тұлға ретінде қабылдайды және оған еліктейді.

7. Позитивті орта қалыптастыру үшін ұжымдық қолдау

Сынып ішіндегі достық, ынтымақтастық ахуалы – баланың әлеуметтік бейімделуіне және оқу мотивациясына әсер ететін негізгі факторлардың бірі. Бірлескен тапсырмалар, жұптық және топтық ойындар балалардың өзара түсіністігін, қолдауын нығайтады.

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балалардың оқу мотивациясын қалыптастыру – арнайы педагогтің кәсіби құзыреттілігі мен тұлғалық сапасына тікелей байланысты. Мұғалім мотивацияны тек сыртқы марапаттар арқылы емес, ішкі қызығушылықты дамыту жолымен де жүзеге асыруы тиіс. Эмоционалды қолдау, мадақтау, бейімделген орта, түсіністікке негізделген қарым-қатынас – барлығы оқушының оқу іс-әрекетіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, нәтижесінде бала өзіне сенімді бола бастайды, тапсырмаларды қызығушылықпен орындайды және білім алуға саналы түрде ұмтылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әбенбаева, Р. С. (2015). Түзету педагогикасы негіздері. Алматы: «Өлке» баспасы.
2. Жұмабекова, С. С. (2020). Арнайы педагогика. Алматы: Қазақ университеті.
3. Құрманалина, Ш. Х., Мұқанова, Б. А. (2019). Білім беру психологиясы. Нұр-Сұлтан: Фолиант.
4. Жұмағұлова, С. Т. (2021). Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың мотивациясын қалыптастыру. Педагогикалық білім берудің өзекті мәселелері, №2, 113–117.
5. Сәрсенбаева, Н. К. (2018). Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің ерекшеліктері. Арнайы және инклюзивті білім беру, №1, 42–47.